

Д. В. Цолін

ПОЕТИЧНИЙ ДИСКУРС: СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена огляду основних праць з дослідження поетичного дискурсу та особливостям функціонування синтаксису в ньому. Зокрема розглядаються проблеми взаємодії синтаксису з ритміко-фонетичними основами віршування з метою створення ефекту естетичного впливу на читача / слухача, вплив комунікативної ситуації адресант – адресат на вибір синтаксичних структур та особливості синтаксису в різних підтипах поетичного дискурсу. Розглянуто також питання співвідношення лінгвопоетики та синтаксису.

Ключові слова: поетичний дискурс, синтаксис, лінгвопоетика, комунікативна ситуація.

Статья посвящена обзору исследований поэтического дискурса и функционирования в нем синтаксиса. В частности, рассматриваются проблемы взаимодействия синтаксиса с ритмико-фонетическими основами стихосложения с целью создания эффекта эстетического воздействия на читателя / слушателя, влияние коммуникативной ситуации адресант – адресат на выбор синтаксических структур, а также специфики синтаксиса в различных подтипах поэтического дискурса. Рассмотрен также вопрос взаимоотношения лингвопоетики и синтаксиса.

Ключевые слова: поэтический дискурс, синтаксис, лингвопоэтика коммуникативная ситуация.

This article is concerned with the review of researches on poetical discourse and functioning of syntax in it. The relations between syntax and rhythm-phonetic devices of versification for the purpose to produce an aesthetic effect on a reader / listener are considered in the article, as well as the influence of communicative situation addresser – recipient on the choice of syntactic structures, and specificity of syntactic constructions in different kinds of poetical discourse. The relations between linguopoetics and poetical discourse are also discussed.

Keywords: poetical discourse, syntax, linguopoetics, communicative situation.

Поетичний дискурс має кілька важливих характеристик, які відрізняють його від інших різновидів дискурсу. До найбільш визначних із них належать: високий ступінь насиченості метафорами, розмірена ритміко-синтаксична сегментація мови та використання фонетичних засобів; до того ж, логічна структурованість тексту тут не завжди відзначається звичною для прозового тексту лінійністю – натомість маємо численні порушення послідовності викладу подій чи думок. Присутність цих рис складають найважливішу характеристику поетичного дискурсу – його *спрямованість на естетичний вплив на слухача / читача*. Відповідно до перелічених вище особливостей, синтаксичний стрій поетичного тексту відрізняється від тих синтаксичних структур, які є типовими для прози, риторики чи розмовної мови. Якими є ті особливості побудови стосунків між словами у речення, які разом із іншими засобами емоційно-естетичного впливу становлять основу поетичного синтаксису?

Розглядаючи проблему синтаксичних основ поетичного дискурсу, ми неunikно натрапимо на питання визначення поняття дискурсу загалом і поетичного дискурсу зокрема. У цій статті ми ставимо перед собою завдання проаналізувати основні розробки у галузі поетичного дискурсу та зробити висновки щодо його найбільш важливих характеристик.

а) Дискурс поезії

Як вихідне визначення дискурсу ми використовуємо запропоноване Т. А. ван Дейком: «Дискурс – це складна єдність мовної форми, значення й дії, які можуть бути найкраще охарактеризовані за допомогою поняття комунікативної полей» [2, с. 113]. Інакше кажучи, дискурс передбачає реалізацію тексту в певній комунікативній ситуації. За простим, але містким визначенням Дж. Кука, «дискурс – це єдність і взаємодія тексту й контексту» [11, с. 1]. Текст як продукт сам по собі мертвий, оскільки немає думки поза дискурсом і дискурсантами, поза процесами мовної діяльності – породження й розуміння мовлення [21, с. 262].

Варто зазначити, що сам текст автор створює для певної комунікативної ситуації, і при цьому автор ніби моделює у власній свідомості як передбачуваного адресата тексту, так і процес його когнітивної рецепції (що враховує можливі екстралінгвістичні фактори). Це передбачення впливає на структуру тексту і на особливості його стилістики. Таким чином, особливості комунікативної ситуації *адресант – адресат* разом із вмістом і основною «звіткою» тексту формують специфіку дискурсу – інституційного, особистісного, наукового, публіцистичного, філософського, юридичного, поетичного та ін.

У російськомовній науковій літературі в подібному значенні замість терміна «дискурс» використовували «функціональний стиль» [28, с. 35]. Різниця між цими термінами полягала не стільки в предметі дослідження, скільки в особливостях національних лінгвістичних шкіл: якщо під «функціональним стилем» мали на увазі особливий тип текстів (розмовних, бюрократичних, газетних) і властиві кожному типові особливості лексики, граматики й синтаксису,¹ то під «дискурсом» розуміли текст як даність [28, с. 36]. Згодом західні лінгвісти визнали, що за даністю тексту є ще й певна система, насамперед граматична, однак текстуальний підхід до дискурсивного аналізу все ж продовжує домінувати в англійській літературі.²

Одним із головних питань є співвідношення дискурсу й тексту. Пропонують декілька варіантів кореляції між цими поняттями: мовна (дискурс) і письмова (текст) форми викладу думки, функціональність і структурність, процес і результат, динамічність і статичність [26, с. 55].³ Заслугове на увагу характеристика співвідношень тексту й дискурсу, представлена Н.Ф. Алефіренко: «Текст за своєю суттю утворення *лінійне*: це, як уже йшлося, об'єднана змістовим зв'язком по сл і до в н і с т ь знакових одиниць. Природа дискурсу визначена його нелінійною організацією» [1, с. 15]. Інакше кажучи, текст – це послідовний виклад думок, аргументів, тез, образів і метафор; дискурс – «занурення в життя» цього викладу.⁴

¹ Проблема функціональної стилістики в російськомовних дослідженнях була розроблена у працях В. В. Виноградова [3, с. 60-87; 4]; Г.О. Винокура [6], М.Н. Кожіної [8, 9, 10], Т.Г. Винокура [7].

² «Спочатку теоретичні припущення, засновані на тому, що граматику має пояснити системно-мовні структури цілого тексту, перетворюючись таким чином у граматику тексту, залишалися декларативними і, як і раніше, занадто близькими за своїм духом до генеративної парадигми. Проте незабаром і граматику тексту, і лінгвістичні дослідження дискурсу розробили більш незалежну парадигму, яка була прийнята в Європі й у Сполучених Штатах» [2, с. 154].

³ При цьому відзначаємо, що в лінгвістиці прийнято також говорити про текст як про будь-який тип комунікативного висловлювання без необхідності прив'язки до письмової форми.

⁴ «Дискурс – процес, середовище й умова породження тексту; текст – продукт дискурсу, а мова – система одиниць, які є найважливішим засобом дискурсивної діяльності, у результаті якої проявляється текст» [1, с. 16-17].

Дискурс, таким чином, є «складним комунікативним явищем, що містить, крім тексту, ще й позамовну інформацію» [1, с. 17]. Він включає «паралінгвістичний супровід мови»: ритмічну, референтну, семантичну, емоційно-оцінну функції, а також функції співвіднесення слова з предметною сферою застосування мови та впливу на співрозмовника [30, с. 320].

Фактично, дискурс є *текстом у контексті*. Таким чином, дискурсивний аналіз містить два аспекти: аналіз *структури тексту* на всіх рівнях – від фонетики до синтаксису, і *аналіз контексту*, тобто історико-культурного фону, когнітивних характеристик автора, комунікативної ситуації [36, с. 5]. *Контекст* при цьому передбачає лінгвістичні, екстралінгвістичні та прагматичні параметри: носія мови, *ситуацію*, інтертекст, учасників спілкування, функцію (намір та ефект).⁵

Подібне розмежування двох рівнів дискурсивного аналізу ми виявляємо і в англомовній науковій літературі. Так, Х. Бусман говорить про відмінність між *дискурсивною граматикою* і *дискурсивним аналізом*: перше «включає аналіз і презентацію граматичних закономірностей, що охоплюють функціонування речення в тексті»; друге «підкреслює динамічний характер дискурсу як цілісної побудови та інтерпретацію процесів оратором / письменником і слухачем / читачем» [35, с. 191–192]. Також Д. Шиффрін розмежовує структурні й функціональні парадигми дискурсивного аналізу [37, с. 20–23].

У такому випадку перед нами постає питання: якщо аналіз структури поетичного тексту в принципі можливий, то як бути з дослідженням контексту декламування поезії (особливо, древньої), адже фон її сприйняття читачем / слухачем, як і паралінгвістичні елементи, при цьому навряд можуть бути відновлені. Відповідь на це питання тісно пов'язана з визначенням поняття *поетичного дискурсу* як такого, а також із *контекстом декламації* аналізованих поетичних творів.

Поетичний текст (як і будь-який інший текст) не може бути реалізований без суб'єктів, які його сприймають. Будучи за суттю *феноменом комунікації*, поетичний текст за кінцеву мету має відтворення з використанням екстралінгвістичних факторів – пресупозиції, оцінки, ціннісно-сміслової орієнтації та інтенції мовця й аудиторії, яка його сприймає [1, с. 9-10, 90-91, 232]. Головною особливістю поетичного тексту є «можливість гіперсемантизації всіх мовних елементів або можливість актуалізації тих смислів, які у звичайному вживанні *не зазнають актуалізації* (*курсив наш – Д.Ц.*)» [26, с. 58]. Питання полягає лише в специфічній методології аналізу поетичного дискурсу.⁶

Що ж до комунікативного контексту, в багатьох випадках ми можемо визначити його завдяки як *експліцитно засвідченій інформації* про адресанта, адресата та деякі екстралінгвістичні характеристики їх взаємодії (завдяки згадкам про особливості їх комунікації в інших, непоетичних історичних джерелах), так й інформації, що *імплікована в сам поетичний текст* (звертання до адресанта, рефрени, риторичні запитання, вказівки на цільову аудиторію та ін.). Тому дискурсивний аналіз поетичного тексту є не лише теоретично можливим, а й необхідним для цілісного естетичного сприймання поетичного твору. Комунікативний контекст реконструюється в свідомості читача / слухача й без попереднього ознайомлення з історією поетичного тексту завдяки наявним в тексті «маркерам» комунікативної ситуації; завдання ж літературознавства полягає в розширенні знань про цей контекст із інших джерел, що існують поза твором.

б) *Метафора в поезії*

В останні десятиліття з'явилося кілька важливих досліджень, присвячених функціонуванню метафори в поетичному дискурсі [26; 13; 29; 12]. Ці роботи мають велике значення для нашої методології, оскільки метафора є основою поетичного дискурсу, поряд із ритміко-синтаксичними й фонетичними засобами.

Синтаксичний аспект у вищезазначених роботах розглядають як один із ключових способів утворення та функціонування поетичної метафори. Зокрема представлений феномен *граматичної метафори*, формування й використання якої безпосередньо пов'язано з синтаксисом [33; 25]. Дослідження метафори з позиції синтаксичної деривації [18; 27] демонструють той факт, що природа будь-якого метафоричного тексту і синтагматична, і парадигматична [13, с. 4]. Як стверджує М.В. Тростников, основою граматичної метафори є оригінальний морфологічний і / або синтаксичний лад поезії, який утворює в поетичному тексті особливу образну структуру, паралельну до семантичної і незалежну від неї [29, с. 26].

Серед синтаксичних засобів утворення граматичної метафори розглядають такі: а) замовчування як логічна і структурна незавершеність пропозиції; б) безсполучникові пропозиції, що додають викладу стислості, компактності, прискореного темпу; в) плеоназм; г) обрамлення; д) полісиндетон; е) інверсія.

Також аналізують феномен *синтаксичної метафори*, що припускає реалізацію поетичного образу за допомогою особливих синтаксичних структур. «Найбільш поширений прийом створення синтаксичної метафори – вживання різного роду невластивих тій чи іншій мові конструкцій, складних синтаксичних структур» [26, с. 160].

Проте застосування «невластивих мовних конструкцій» можливе не в усіх поетичних традиціях. Так досліджувана нами поезія, написана мовами західно-семітської групи, в яких зміна природного порядку слів у реченні без втрати сенсу майже неможлива, ми можемо швидше говорити не про використання конструкцій *емфатичних*. При цьому емфатичний синтаксис у поезії може використовувати і як добре відомі в прозі, але адаптовані до ритмічної структури поетичного рядка конструкції, так і особливі, створені для поезії, синтаксичні структури. З іншого відхилення від нормативного синтаксису в можуть бути зумовленими винятково *приспособленням до формальних стандартів вірша* (наприклад, рими чи акровірша).

Щодо проблеми особливостей вживання синтаксичних конструкцій у поетичному дискурсі, слід згадати спостереження А. Ніккаччі щодо біблійного давньоєврейського паралельного вірша: «Поетична мова близька до прозового стилю бесіди щодо правил синтаксису й граматики, але відрізняється своєю *сегментною природою* (*курсив наш – Д.Ц.*), а саме – структурою паралельних рядків» [19, с. 247-268].⁷ Подібний висновок робить і Дж. Кук на основі аналізу поетичної структури біблійної Книги Приповістей: «тимчасове, аспектуальне й модальне значення особистих форм дієслова в різних типах речень збігаються зі значенням цих форм у прямій мові» [11, с. 133].

Отже, можемо підсумувати, що специфіка поетичного синтаксису давньоєврейської поезії виявляється не у створенні якихось відмінних від прози конструкцій, а у використанні *особливої ритміко-синтаксичної сегментації мови* та адап-

⁵ Д. Хасанова пропонує таку формулу: «Дискурс = текст + контекст (лінгвістичний та екстралінгвістичний)» [30].

⁶ Заслуговує уваги таке визначення поетичного дискурсу: «Поетичний дискурс є одним із різновидів дискурсу і становить особливий вид естетичної комунікації та її продукт у вигляді сукупності поетичних текстів, які перебувають у тісній динамічній взаємодії з різними варіантами їх вербального або невербального вираження, включно з екстралінгвістичними, соціокультурними, психологічними й іншими чинниками, які необхідні для успішної реалізації цих текстів у певному культурно-історичному просторі» [23, с. 5-6].

⁷ «Основна відмінність полягає в тому, що пряма мова, як і проза в цілому, містить блоки інформації, що передаються послідовно, тоді як поезія повідомляє сегменти інформації у вигляді паралелізму» [19, с. 248].

тації відомих у прозі (зокрема, у прямій мові) одиниць синтаксису до базисних принципів віршування. На рівні морфосинтаксису дієслова це питання було досліджено Т. Нотариус, і зроблені висновки підтверджують вищезгадану тезу: на вибір дієслівних форм у поезії впливає не структура вірша, а специфіка поетичного дискурсу [22, с. 55]. З цього випливає важливий методологічний принцип: «дієслівні форми в поетичному тексті доцільно аналізувати згідно з тими самими загальноприйнятими семантичними й прагматичними параметрами, які застосовують і до будь-якого іншого виду тексту» [Там само]. Цю тезу підтверджують і наші дослідження на матеріалі парафраз давньоєврейської поезії в таргумах, а також літургійних *psalms* докласичного і класичного періодів.

Що ж до щойно згаданої літургійної поезії, вже було зазначено, що тут зустрічаються деякі особливості синтаксису, які можна було б охарактеризувати як *суто поетичні*: порушення нормативного порядку слів у реченні та словосполученні заради підтримки акровірша та рими. Проте викликає сумнів оцінка цього явища як лінгвопоетичного синтаксису – чи можемо ми вважати синтаксичні аномалії, спричинені пристосуванням до формальних стандартів віршування, різновидом синтаксичної метафори? Чи все ж варто розглядати це явище як *вторинне* стосовно фонетичної організації вірша, тобто, як «механічні» порушення синтаксичної структури внаслідок «припасування» поетичного рядка до акровірша чи рими?

Як бачимо, специфічна структурованість поетичної мови проявляється в таких аспектах віршування: а) співвідношення синтаксичного членування мови й метричного; б) строфічна організація вірша, у якій строфа або подібні їй форми функціонують як закінчені синтаксично конструкції; в) інтонаційно-ритмічна організація мови⁸; г) спеціальний синтаксис поезії (синтаксичний паралелізм віршів і строф, система повторів віршів і строф, що обрамлює будову строф і цілих віршів) [32, с. 194; 5, с. 70–80].

Підсумовуючи попередні дослідження особливостей поетичного дискурсу та специфіки функціонування синтаксису в поезії, можемо зробити такі висновки: а) поетичний текст формується на основі особливих синтаксичних моделей, які відрізняються чіткою ритмічною сегментацією; б) специфіка синтаксичних парадигм віршування тісно пов'язана з ритмічними й фонетичними стандартами; в) поетичний дискурс передбачає можливість актуалізації тих мовних елементів, які зазвичай не вживають; г) передбачуваний автором поетичного тексту комунікативний контекст впливає на синтаксис поезії.

в) Поетичний дискурс і лінгвопоетика

Концепція поетичного дискурсу тісно пов'язана з лінгвопоетикою, однак ці поняття не тотожні. Лінгвопоетика, за визначенням А. Ліпгарта, – це «розділ філології, у рамках якого стилістично марковані мовні одиниці, використовувані в художньому тексті, розглядають у зв'язку з питанням про їх функції і порівняльну значимість для передачі ідейно-художнього змісту та створення естетичного ефекту» [15, с. 10].⁹ Різні елементи мови здатні перетворюватися, набувати нових семантичних значень, емоційних конотацій, виявляючи «об'єктивно закладені в них можливості естетичного вираження» [38, с. 116]. Отже, предметом лінгвопоетики є весь комплекс тих мовних засобів, які автор художнього твору використовує для естетичного впливу на читача [16, с. 16].¹⁰

Головною метою лінгвопоетичного аналізу при цьому є визначення того, як ту чи іншу одиницю мови використовують для створення *естетичного ефекту*. При цьому аналіз не зводять лише до розуміння поетичної мови як «деформованого практичного мовлення» [7, с. 76]. Лінгвопоетичний аналіз становить «систематизацію елементів мовної організації тексту, що втілюють «образ світу» й «образ автора» з позицій певного естетичного ідеалу» [41, с. 42]. Він містить такі аспекти: а) місце тексту у творчості поета; б) висвітлення жанрових і тематичних особливостей тексту; в) визначення ідеї твору; г) емоційної тональності; д) ритміки, віршового розміру, особливостей римування; е) опис художніх прийомів і їх ролі; ж) розгляд мовних засобів у їх співвіднесенні з образним ладом (Там само).

Говорячи про лінгвопоетичний аналіз художнього тексту, зазвичай виділяють три рівні: семантичний, метасеміотичний і метаметасеміотичний [16, с. 48]. Синтаксичний аналіз на *семантичному рівні* співвідносний зі структурою словосполучень і пропозицій, а також із ритміко-інтонаційним ладом поетичного тексту; на *метасеміотичному рівні* він передбачає дослідження додаткових смислових та емоційних конотацій, утворених за допомогою синтаксису й ритму. Що стосується третього рівня, він належить скоріше до сфери літературознавства, і тому не включає аналізу синтаксису [39, с. 9, 110–111].

Як бачимо, багато в чому предмет дослідження збігається під час дискурсивного й лінгвопоетичного аналізу поезії. В обох випадках поетичний синтаксис розглядається як засіб утворення метафори, як один із способів естетичного впливу. Головна відмінність полягає, в тому, що дискурсивний аналіз значно ширше охоплює аспекти *функціональності* поетичного тексту, тоді як аналіз лінгвопоетичний зосереджений на *перетворенні* елементів мови на рівні семантичних та емоційних конотацій у художньому творі.

Однак при цьому можемо відзначити, що результати проведених досліджень є певним внеском і в теорію лінгвопоетичного аналізу. Зокрема, це стосується лінгвопоетики художнього прийому, вивчення якої має типологічний відтінок [16, с. 8-9]. Розглядаючи специфіку синтаксису в різних підтипах поетичного дискурсу, ми намагаємося наблизитися до відповіді на питання про найбільш загальні закономірності функціонування синтаксису в різних поетичних жанрах. Іншим важливим висновком має стати вплив на синтаксис бачення автором цільової аудиторії, про яку, завдяки давнім джерелам, нам відомо достатньо (зокрема, зі згадок в мідрашах та Вавилонському Талмуді про літургійну декламацію таргумів).

⁸ Тут важливо згадати висловлювання Б. В. Томашевського, який стверджує, що ритм тексту «це не що інше, як наслідок синтаксичного ладу, і тому воно не може з ним бути в якій-небудь суперечності, воно повністю витікає з нього. У звичному мовленні інтонація – це рівнодія цих факторів, яка оформлює вибудовування мови» [28, с. 309-310].

⁹ Порівняємо з подібним визначенням Е. Задорної, згідно з яким лінгвопоетика – це «розділ філології, що вивчає естетичні властивості, яких набувають мовні одиниці в художньому контексті» [38, с. 116]. Той же автор визначає предмет лінгвопоетики як «сукупність використаних у художньому творі мовних засобів, за допомогою яких письменник забезпечує естетичний вплив, необхідний йому для втілення його ідейно-художнього задуму» [40, с. 59].

¹⁰ Теорія лінгвопоетичного аналізу докладно розроблена А. Ліпгартом у його працях «Лінгвопоетичне зіставлення: теорія і метод» [14], «Методи лінгвопоетичного дослідження» [15], «Основи лінгвопоетики» [16], «Irish Melodies» by Thomas Moore: The Linguopoetic Typology of Artistic Texts [17]. Важливо також зазначити відмінність між лінгвостилістикою і лінгвопоетикою: «Лінгвостилістика – це розділ філології, який однаковою мірою можна застосувати до всіх видів мовних витворів, визначаючи їх стилістичні властивості або особливості. Лінгвопоетика – це такий вид стилістичного аналізу, який застосовують лише до творів художньої літератури, виділяючи цю останню з усього різноманіття функціональних стилів людської мови» [39, с. 109].

з) *Кореляція синтаксису й метафори в поезії*

Оскільки метою нашого дослідження є розробка *цілісної концепції* синтаксичних основ поетичного дискурсу, до його складу, крім аналізу фундаментальних принципів віршування, входять також аспекти а) специфіки синтаксису в різних підтипах поетичного дискурсу; б) кореляції синтаксису й поетичної метафори в різних типах віршування.

Щодо останнього, варто зазначити, що *поетичний дискурс неоднорідний*, і не являє собою якоїсь єдиної структурної моделі для всіх типів поезії. Методику диференціації різних типів поетичного дискурсу та специфіки морфосинтаксису в них застосовує Т. Нотаріус у дослідженні особливостей вживання *qtl / yqtl*-дієвідмін дієслова в архаїчній біблійній поезії [42, с. 193-208]. Відповідно до зроблених дослідницею висновків, у нарративному поетичному дискурсі, з одного боку, і в дискурсі гімну й пророцтва, з іншого, конструкції *wayuqōl* і *wəqātal* використовують в різних семантичних варіаціях (*qtl*-тема, *yqtl*-рема і навпаки). При цьому в межах одного поетичного твору *підтипи дискурсу* можуть чергуватися залежно від задуму автора: в гімні з'являються фрагменти нарративу (наприклад, прославлення Бога підкріплене розповіддю про Його діяння), або ж, навпаки – у тканину оповідного дискурсу поєднують пророчі або хвалебні пасажи.

При цьому треба зазначити, що варіації в синтаксичній організації вірша в різних підтипах поетичного дискурсу здійснюється, як правило, на рівні завершених структурно й за змістом одиниць поетичного тексту – куплету, строфи чи подібних їм структур. У деяких рідкісних випадках один і той самий різновид дискурсу представлений у всьому творі, але найчастіше вони чергуються, і частота зміни залежить від задуму автора.

Подібну специфіку синтаксису в деяких різновидах поетичного дискурсу ми виявляємо й у єврейських літургійних *пютах* (IV-VIII ст.), що належать до іншої поетичної традиції. Так, наприклад, для *медитативного* дискурсу характерне вживання складних речень із кількома підрядними означальними; для *гімнологічного* – часте використання іменних речень визначення типу SP_n (*підмет – іменний присудок*); для *нарративного* – порядок слів максимально наближений до прози; для *риторичного* – дієслова в наказовому способі (імператив і юсив), короткі запитальні речення; *пророчий* дискурс комбінує особливості гімну з частим використанням дієслів *yqtl*-дієвідміни в значенні майбутнього часу й модальності.

Загалом, ми можемо виділити чотири різновиди поетичного дискурсу, для кожного з яких характерні лише їм притаманні особливості синтаксису: а) нарративний дискурс; б) гімнологічний; в) медитативний; г) риторичний. Ці підтипи включені в наш комплексний аналіз синтаксичних основ поетичного дискурсу. Приклади з фрагментами поетичного тексту, співвідносні з різними підтипами дискурсу, представлені нижче.

Невід'ємною частиною багаторівневого дослідження поетичного синтаксису є ті трансформації, які були викликані *контекстом* декламації поетичного тексту. У випадку парафразів давньоєврейських віршів арамейською мовою, написаних в добу пізньої античності та раннього середньовіччя, до таких змін належить активне використання *підрядних речень* у структурі перекладених арамейською мовою давньоєврейських паралельних віршів – ця зміна була зумовлена комунікативною ситуацією інтерпретації біблійної поезії (*читець / тлумач – аудиторія*). Подібно й зміна форми дієслова з 1-ої особи однини («я») на 1-шу особу множини («ми») в перекладі заклику до прославлення Бога (Вих. 15:2) свідчить про вплив екстралінгвістичних факторів на синтаксис поезії. У літургійних *пютах* вплив контексту виявляється у використанні *рефренів*, а також у нечастих зверненнях до аудиторії.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що головною особливістю функціонування синтаксису в поетичному дискурсі є його взаємодія з ритміко-фонетичними стандартами віршування. У випадку з поезією емпатичні функції синтаксису підсилюються інтонаційними, ритмічними, звуковими засобами поезії, посилюючи ефект естетичного впливу на читача / слухача.

Література:

1. Алефиренко Н. Ф. Текст и дискурс. Учебное пособие для магистрантов / Н. Ф. Алефиренко, М. А. Голованева, Е. Г. Озеров, И. И. Чумак-Жунь. – М. : Наука-Флинта, 2012.
2. Ван Дейк Т. А. и В. Кинч. Стратегии понимания связного текста / Т. А. ван Дейк и В. Кинч // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – № 23. Когнитивные аспекты языка. – С. 153–211.
3. Виноградов В. В. Итоги обсуждения вопросов стилистики / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – 1955. – № 1. – С. 67.
4. Виноградов В. В. Стилистика, теория поэтической речи, поэтика / В. В. Виноградов. – М., 1963.
5. Виноградова С. Г. Категориальные и субкатегориальные значения английских экзистенциальных глаголов в поэтическом тексте: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. / Виноградова Светлана Григорьевна. – Тамбов : ТГУ им. Г. Р. Державина, 2002. – 179 с.
6. Винокур Г. О. О задачах истории языка / Г. О. Винокур // Избранные работы по русскому языку. – М. : Учпедгиз, 1959. – С. 207–226.
7. Винокур Т. Г. Закономерности стилистического использования языковых единиц / Т. Г. Винокур, отв. ред. А. Н. Кожин: АН СССР, Ин-т рус. яз. – М. : Наука, 1980.
8. Кожина М. Н. К основам функциональной стилистики / М. Н. Кожина. – Пермь, 1968.
9. Кожина М. Н. О специфике художественной и научной речи в аспекте функциональной стилистики / М. Н. Кожина. – Пермь, 1966.
10. Кожина М. Н. Проблемы специфики и системности функциональных стилей речи: автореф. дисс. доктора филологических наук / М. Н. Кожина. – М., 1970.
11. Cook G. The Discourse of Advertising / G. Cook. – London : Routledge, 1992.
12. Крюкова Н. Ф. Метафоризация и метафоричность как параметры рефлексивного действования при продукции и рецепции текста: дисс. ... д-ра филол. наук: 10.02.19. / Крюкова Наталия Фёдоровна. – Тверь : Тверской гос. ун-т, 2000. – 288 с.
13. Кураш, С.Б. Метафора и её пределы: микронконтекст – текст – интертекст / С.Б. Кураш. – Мозырь : МозГПИ, 2001.
14. Липгарт А. А. Лингвопоэтическое сопоставление: теория и метод / А. А. Липгарт. – М. : «Московский лицей», 1994.
15. Липгарт А. А. Методы лингвопоэтического исследования / А. А. Липгарт. – М., 1997.
16. Липгарт А. А. Основы лингвопоэтики / А. А. Липгарт. – М. : «Диалог-МГУ», 1999.
17. Lipgart A. A. «Irish Melodies» by Thomas Moore: The Linguopoetic Typology of Artistic Texts / A. Lipgart and N. Garkavenko // Филология языка. Функциональная стилистика. Лингвопоэтика: сб. науч. ст. / под ред. А. Липгарта и М. Э. Конурбаева. – М. : МАКС Пресс, 2001. – С. 161–210.
18. Мурзин Л.Н. Образование метафор и метонимий как результат деривации предложения (к постановке вопроса) / Л. Н. Мурзин // Актуальные проблемы лексикологии и лексикографии: Матер. конф.р – Пермь, 1993. – С. 3–14.
19. Niccacci A. Analysing Biblical Hebrew Poetry / A. Niccacci // Journal for the Study of the Old Testament. – 1997. – № 74. – P. 77–93.
20. Niccacci A. The Biblical Hebrew Verbal System in Poetry / A. Niccacci, S. Fassberg and A. Hurvitz [eds.] // Biblical Hebrew in Its Northwest Semitic Setting: Typological and Historical Perspectives. – Winona Lake, Ind. : Eisenbrauns, 2006. – P. 247–268.
21. Никитин, М.В. Основания когнитивной семантики / М.В. Никитин. – СПб. : РГПУ им. А. И. Герцена, 2003. – 277 с.
22. Notarius T. Poetic Discourse and the Problem of Verbal Tenses in the Oracles of Balaam / T. Notarius // Hebrew Studies. – 2008. – № 49. – P. 55–86.

22. Пономарева Е. Ю. Концептуальная оппозиция «жизнь – смерть» в поэтическом дискурсе (на материале поэзии Д. Томаса и В. Брюсова): автореферат диссертации... кандидата филологических наук / Е. Ю. Пономарева. – Тюмень, 2008.
23. Расторгуева Г. В. Концептуальная интеграция как способ мыслеобразования: поэтический текст / Г. В. Расторгуева // Концептуальное пространство языка: Сб. науч. тр. Посвящается юбилею профессора Н. Н. Болдырева / Под ред. проф. Е.С. Кудряковой. – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2005. – С. 354–362.
24. Ревуцкий О. И. Анализ художественного текста как коммуникативно обусловленного связанного целого О. И. Ревуцкий. – Минск : НИО, 1998.
25. Рябых Е. Б. Метафоризация концептов природных явлений в поэтическом дискурсе (на материале русского и немецкого языков): диссертация... кандидата филологических наук / Екатерина Борисовна Рябых. – Тамбов, 2006.
26. Симашко Т. В. Как образуется метафора (деривационный аспект) / Т. В. Семашко, М. Н. Литвинова. – Пермь : ПГУ, 1993.
27. Степанов Ю. С. Альтернативный мир, дискурс, фактор причинности // Язык и наука конца XX века. Сб. статей. – М. : РГГУ. – 1995. – С. 35–73.
28. Томашевский Б. В. О стихе / Б.В. Томашевский. – М., 1929.
29. Тростников М. В. Метафора / М. В. Тростников // Несытые слова: Сборник памяти М. В. Тростникова / Отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : МАКС Пресс, 2000. – С. 7–46.
30. Хасанова Д. М. Дискурс и текст в современной лингвистике / Д. М. Хасанова // Университетские чтения – 2008: материалы научно-методических чтений ПГЛУ. – Пенза : ПГЛУ, 2008. – С. 315–322.
31. Хасанова Д. М. Функции языковых средств в англоязычных информационных политических текстах начала XXI века: автореферат диссертации... кандидата филологических наук. – Пенза, 2012.
32. Холшевников В. Е. Стихovedение и поэзия / В. Е. Холшевников. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1991. – 357 с.
33. Шендельс Е. И. Грамматическая метафора / Е. И. Шендельс // Науч. докл. высшей школы. Филол. науки. – 1972. – № 3. – С. 48–57.
34. Bussman H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics / H. Bussman, G. Trauth, K. Kazzazi. – London : Routledge, 1996.
35. Дворцова Н. П. Дискурс как категория гуманитарных наук / Н. П. Дворцова // Вестник ТюмГУ. – Тюмень, 2000. – № 4. – С. 3–8.
36. Schiffrin D. Approaches to Discourse / D. Schiffrin. – Cambridge : Blackwell, 1995.
37. Задорнова В. Я. Лингвопоэтика. Слово в художественном тексте // Язык, сознание, коммуникация: сборник статей / В. Я. Задорнова, отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : МАКС Пресс, 2005. – Вып. 29. – С. 115–125.
38. Задорнова В. Я. Восприятие и интерпретация художественного текста / В. Я. Задорнова. – М. : «Высшая школа», 1984.
39. Задорнова В. Я. Словесно-художественное произведение на разных языках как предмет лингвопоэтического исследования. Дисс.... доктора филол. наук / В. Я. Задорнова. – М., 1992.
40. Болотова Н. Филологический анализ текста. Учебное пособие / Н. Болотова. – М. : Флинта-Наука, 2009.
41. Notarius T. The Archaic System of Verbal Tenses in «Archaic» Biblical Poetry / T. Notarius [text], Cynthia L. Miller-Naudé and Ziony Zevit [eds.] // Diachrony in Biblical Hebrew. – Winona Lake : Eisebrauns, 2012. – P. 193–208.